Přední Výtoň

Kraj: Jihočeský
Okres: Český Krumlov
Správní obvod: Český Krumlov
GPS souřadnice: 48.631141N, 14.164495E
Nadmořská výška: 755 m n. m.
První pís. zmínka: 1379 (645 let)
Počet obyvatel: 178
PSČ: 382 73
Adresa URL: www.prednivyton.cz/

Historie obce Přední Výtoň

Heuraffl je první písemně doložený název dnešní Přední Výtoně a v němčině je tento název používán dodnes. Různí autoři kladou příchod poustevníků do Heurafflu již do roku 1357. V té době začalo intenzivní osidlování pravého břehu Vltavy, o čemž svědčí urbář z roku 1379, kde je poprvé písemně připomínána většina osídlení na území dnešní obce Přední Výtoň. Pan profesor August Sedláček píše: “Rožmberkové založili několik klášterů na panstvích svých, dva v Krumlově a třetí pro poustevníky sv. Pavla na poušti Vítkova Hrádku blízko Frymburka na Výtoni (Heuraffel) slove…”. Všimněme si výrazu “na poušti Vítkova Hrádku”, což znamená na pusté části tohoto panství. Také německý historik Přední Výtoně Oswald Sonnberger píše o pusté krajině.
Německý název “heuraffl” znamená lesní chýše a poustevnický řád sv. Pavla vedl zcela nenáročný život v naprosté odloučenosti od ostatního světa. V každém případě v roce 1384 založil Jan a Petr z Rožmberka v lesích pod Frymburkem šest cell a kapli pro poustevníky sv. Pavla, kde se říkalo Heuraffl, a dali k tomu plat dvou kop z rychty a cla z městečka Frymburk”. Encyklopedie českých klášterů upřesňuje: “Bratři Petr a Jan z Rožmberka darovali roku 1384 eremitům kapli sv. Pavla a šest cell, ležících na odlehlém místě v šumavských hvozdech. Nadání potvrdil roku 1389 pražský arcibiskup Jan z Jenštejna”.
Ve slovníku řádů a kongregací jsem se dověděl, že “Remité, Eremitae S. Pauli jako řád vznikl v roce 1250 sloučením starších skupin uherských poustevníků. V Čechách vznikaly již v době předhusitské jednotlivé poustevny a poustevnické osady, hlásící se ke vzoru prvních eremitů, z nichž nejvýznamnější byla v Přední Výtoni čili Hejrově”. Řádovým oděvem eremitů byl hábit (oděv, který sahá až ke kotníkům) z bílého sukna, škalpulíř (pruh látky, který se navléká na hábit) s cingulem (provaz, kterým se stahuje hábit) a kapucí (pokrývka hlavy) téže barvy. Ne každý eremit dodržoval požadavek plnovousu.
Znakem eremitů jsou dva lvi, opírající se předními tlapami o palmu, na které sedí havran. Řádovým sídlem byl klášter sv. Vavřince u Budína a řád postupoval proti proudu Dunaje a od této řeky také se vší pravděpodobností byl uveden v Heuraffl. V tomto řádu byli nejen poustevníci kněží (clerici monachi), ale i laičtí bratři. Když se vrátíme k pojmu “cell”, pak se jedná o obytnou část určenou poustevníkovi. Šest cell tedy znamená, že zde bylo od počátku šest poustevních mnichů eremitů. Jak jsem se dočetl v knize Heuraffl im Böhmerwald, “Petr II. z Rožmberka byl proboštem svaté kaple na pražském hradě a zemřel 16. listopadu 1384. Jeho bratru Janu leželo blaho mladé poustevny, která se nacházela v jeho lesích, na srdci”.

Poustevníci z Heurafflu se stali velmi brzo známými, o čemž svědčí i nadace humpoleckých měšťanů Hasska a Jakuba z roku 1385. Roční úrok dvou kop pražských grošů měl být frymburským rychtářem vyplácen “ve dvou stejných splátkách v sousedství žijícím poustevníkům”. Tato smlouva byla potvrzena Janem z Rožmberka 8. června 1385. Jan z Rožmberka 11. srpna potvrdil závěť a když 1. září 1389 zemřel, tak závěť byla naplněna. Poustevníci z Heurafflu dostali “pozemky na kterých stálo osídlení poustevníků včetně okolních pasek a úrok ve výši šest kop pražských grošů, vyplacených z pokladny hradu Rožmberk stejným dílem na svátky sv. Galussi a sv. Georgu. Peníze budu předány převoru Hodyko, nebo jeho následníkovi s doporučením frymburského faráře”.
Ze závěti Jana z Rožmberka je zřejmé, že v roce 1389 byl představeným poustevníků v Heurafflu převor Hodyko. Dá se předpokládat, že byl jím již od příchodu eremitů do Heurafflu v roce 1384 a zemřel v roce 1416. Pražský arcibiskup Jan z Jenštejna 29.září 1389 potvrzuje trvání poustevny v Heurafflu a připojuje ji k českému, tedy pražskému arcibiskupství. Toto potvrzení bylo zřejmě vynuceno blízkostí premonstrátů v rakouském klášteře Schlägru, který měl v blízkosti poustevníků v Heurafflu své fary ve Frymburku a Rychnůvku. Spor mezi premonstráty a poustevníky se vedl o udělování odpustků.
M. Pangerl předpokládal, že eremité v Heurafflu v prvé polovině 15. století “vedli poklidný život, odříznuti od okolního světa”. Bohužel, byla by to doba, kdy zmizelo hodně klášterů. Pravděpodobně v letech 1423 až 1425, kdy husitská vojska táhla krajem a vypálili nedaleký rakouský Haslach, “ se svými divokými hordami v Heurafflu dílem zabili a dílem zde žijící poustevníky vyhnali”. Tady cituji z frymburské kroniky. V Popravčí knize pánů z Rožmberka je u roku 1423 zápis, že Martin z Tupadl “vyznal na mukách, že chodil s Žižkou, měst a hradov dobýval a v pátek maso jedl. I býval na silnicích u Frymburka”. Je tedy možné, že jeden z těch, kteří v Heurafflu poustevníky dílem zabili a dílem vyhnali”, byl i Martin z Tupadl.
Vraťme se však k frymburské kronice, která pokračuje: “Po tomto hrubém čase bylo osídlení opět obnoveno jinými bratry podle vzoru Pavla osidlovatele a bylo tedy osídleno Pavlovými řádovými bratry”. V roce 1474 přichází do Heurafflu další skupina poustevníků, kterou vedl Petr Fáber z dolnorakouského Pöchlarnu. Tento Petr Fáber byl představeným řádu žebravých poustevníků, kteří náleželi k řádu Pavlánů, kterým se také říkalo Řád nejmenších bratří (Ordo Minimorum). Tento řád potvrdil právě v roce 1474 papež Sixtus IV. a tak zřejmě Pavláni v Heurafflu byli jedni z prvních. Na rozdíl od eremitů mají Pavláni černý hábit s velkou dlouhou kapucí, které se říká chaperon. Hábit byl převázán černým cingulem s pěti uzly a ve znaku mají zlatý nápis Charitas v modrém poli a nápis obklopují parsky.
Rozdíl mezi oběma řády mnichů poustevníků byl i v tom, že Pavláni měli zakázáno požívat nejen maso, ale i potraviny pocházející ze zvířat. Například vejce nebo mléko. S podporou českého krále a Rožmberků dosáhl Petr Fáber v Římě toho, že papež Innocen VIII. 27. února 1491 uznal obě poustevny v Heurafflu s tím, že každá má žít podle svých regulí. Poustevna Pavlánů byla na mokřině, severně od dnešního kostela a tak její příslušníci vyslovili přání, aby mohly své celly postavit v blízkosti eremitů a žít pod společným vedením. Také tomuto přání papež vyhověl.
Papež Innocen VIII. přikázal bechyňskému arcidiagonu Alexandru 13. dubna 1491 vizitaci obou řádů poustevníků v Heurafflu s tím, aby byla vystavena nová společná poustevna se společným

dormitářem (ubytování poustevníků) a společný kostel má mít zvonici se zvonem. Oba poustevnické řády mají žít společně, ale každý podle svých regulí. Pro výstavbu nového poustevnického kostela a kláštera vydal papež Innocen VIII. dvoje mimořádné odpustky každému, kdo Heuraffl navštíví a přispěje na výstavbu chrámu a kláštera. O čtyři roky později, 29. dubna 1495 vizitátor Alexandr zjistil a potvrdil, že poustevníci obou řádů žijí již jen pod regulí eremitů.

Udělení mimořádných papežských odpustků vytvořilo z Heurafflu poutní místo a poustevníkům umožnilo započít s výstavbou kostela a přilehlého kláštera. Stavba pokračovala poměrně rychle a tak 3. a 4. května 1523 byl kostel i klášter vysvěcen světícím biskupem Bernardem z Pasova. Kostel byl zasvěcen Svaté Trojici a Svatému Antonínovi. První pouť do tohoto nového kostela byla v sobotu 24. srpna 1523 a byla spojena s poskytováním odpustků, které přinesly další dary. Uprostřed stavby, v roce 1515 “pobývalo v Heurafflu 14 eremitů”. Tento zřetelný odklon od poustevnického života nejlépe ukazuje hospodářská situace eremitů. Již v roce 1498 kupují poustevníci z Heurafflu od frymburskho měšťana Mikuláše Eywana “louku zvanou Haid, ležící za hamernickou kovárnou blízko Frymburka”. V roce 1501 jim Rožmberkové přenechávají clo z brodu ve Frymburku a na počátku 16. století jim Barbora Pogenhhoferin z Braunau nad Innem věnuje vzácný klenot. Za to jí poustevníci z Heurafflu budou věnovat “každoroční mši svatou na věčné časy”.

O bohatství poustevníků v Heurafflu svědčí i to, že v jedné listině potvrzují bratři Petr IV. a Oldřich III. z Rožmberka, že jim poustevníci z Heurafflu předali pozlacenou stříbrnou konvici, 299 maďarských guldenů, 100 liber šestigrošových mincí, sto liber jiných grošů a 84 liber českých grošů. V roce 1513 získali poustevníci z Heurafflu louky u kláštera od Petra Pulsu z Frymburka a o rok později do Rožmberků lesy v rakouském Mühlvierlu a u Haslachu.

Od roku 1519 pak každoročně dostávají osm džberů kaprů z Třeboně a desátky z obilí v Jasánkách a Dolním Maršláku. V následujícím roce 1520 pak tomu přibyl i úrok “z luk ležících v lese pod Vítkovým Hrádkem”. Krumlovská vdova Uršula Haluzna věnovala peníze na založení vinice a také vídeňský měšťan Vít Polinger chtěl darovat vinici.

Někdy kolem roku 1527 se poustevníkům z Heurafflu podařilo získat další statky v Rakousku, ale v tu dobu již příliv poutníků a tím i peněz začal klest. Poslední větší dary byly z poutě v roce 1528 a od té doby dary od Rožmberků pouze oddalovaly úpadek poustevnického řádu, který již poustevnickým životem prakticky nežil. V roce 1556, na svátek sv. Jiří dostali poustevníci z Heurafflu od frymburského rychtáře poslední clo z frymburského brodu. O úpadku svědčí i to, že ve stejném roce 1556 vyprosil vyšebrodský cisterciácký opat Jan Haider jeden zvon z poustevnického kostela v Heurafflu neboť vyšebrodský zvon praskl. O prudkém úpadku svědčí i porovnání inventáře z let 1568 a 1544.

Poslední písemná zmínka o přítomnosti poustevníků v Heurafflu je z roku 1556 a brzo je “klášter opuštěn”. Rožmberský kronikář Václav Březan uvádí, že v roce 1561 přišel poustevník z Heurafflu na poustevnu s kaplí Máří Magdaleny na třeboňském panství a o pět let později sem přišel další poustevník z Heurafflu Jiří Chlupáč. V roce 1592 byl klášter a kostel v Heurafflu již delší dobu opuštěn a frymburská kronika uvádí, že “poslední dva mniši zemřeli ve Vyšším Brodě”. Poslední zaznamenané úmrtí v Nekrologu z Heurafflu je mnich Pavel z roku 1556. Osmého srpna 1597 Petr Vok z Rožmberka odkázal cisterciáckému klášteru ve Vyšším

Brode příjmy z kláštera poustevníků eremitů z Heurafflu a za to se vyšebrodský opat Michal Fabritius 23. listopadu 1597 zavázal, že za života Petra Voka z Rožmberka nezřídí na klášterním územní žádné nové pivovary, mlýny a rybníky. Petr Vok z Rožmberka, který převedl poustevnický klášter pod vyšebrodské cisterciáky.

Z listiny Petra Voka z Rožmberka se dovídáme, že vyšebrodský cisterciácký klášter spravoval již od roku 1548 poustevnický klášter eremitů v Heurafflu a Petr Vok jim předal i všechny dosavadní dary pro poustevníky. Jednalo se zejména o frymburské mýto a desátky nejen z rakouského Haslachu, ale i z dalších vesnic jeho panství na české i rakouské straně hranice. V roce 1613 dal nový vlastník panství Jan Jiří ze Švamberka pro kostel v Heurafflu namalovat obraz Svatých tří králů a v roce 1617 je v deníku vyšebrodského opata Pavla Farenschona poznámka, že byly dobré žně, a proto nechal restaurovat starý klášter eremitů v Heurafflu nákladem sto zlatých. Ale to je již jiná kapitola, která se netýká poustevníků z Heurafflu, ale cisterciáků z Vyššího Brodu. S rožmberským rodem je spojená celá historie poustevníků v Heurafflu.